

Copyright © 2024 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/
Gençlik Araştırmaları Dergisi • 2024 • 12(Erken Görünüm) • 1-14

ISSN 2791-8157

Başvuru | 10 Tem 2024

Kabul | 20 Ağustos 2024

Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine* Adlı Eserinde Gençlerin Ahlaki Eğitimi

Turgay Ovalı*

Öz

Cicero'nun, Atina'da felsefe eğitimi alan küçük oğlu Marcus Minor Cicero için mektup biçiminde yazdığı *Yükümlülükler Üzerine (De Officiis)* adlı eseri gençlerin ahlaki eğitimine dair birçok unsuru içermektedir. Bugün pek revaçta olmayan bu eser, birtakım nedenlerden ötürü göz ardı edilmektedir. Hâlbuki Cicero gençlerin ahlaki eğitimi konusunda hatırlanması gereken bir figürdür. Bu çalışma, retorik dehası ile sağlam etik ve ahlaki kurallar arasındaki bağlantı kurma konusunda başarıları nedeniyle Cicero'nun hakkını teslim etmeyi amaçlamaktadır. Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine* adlı eserinin çoğunlukla genç öğrenciler için taşıdığı potansiyel nedeniyle, eğitim ortamlarında günümüz dünyasının bir parçası olması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışma, gençlerin ahlak eğitimi konusunda Cicero'nun ve özellikle *Yükümlülükler Üzerine*'sinin yeniden ele alınmasını tavsiye etmektedir. Bu amaçla, Cicero'nun adı geçen eseri başta olmak üzere ahlak felsefesine dair yazıları incelenmiş ve gençlerin ahlaki eğitimine dair tavsiyelerine yer verilmiştir. Doğası gereği çalışmanın yönteminde ciddi bir literatür taraması tercih edilmiştir. Çalışma, bir bütün olarak eserde sunulan ahlaki yükümlülükleri daha iyi değerlendirebilmek için Cicero'nun çalışmasını kaleme aldığı dönemdeki tarihsel bağlam, Cicero'nun temel siyasi kaygıları, eserinde ele aldığı ahlak felsefesi, esinlendiği kaynaklar açısından eserdeki felsefi ekoller ve gençlere yönelik öğütleri şeklinde kurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cicero, *Yükümlülükler Üzerine*, Etik ve Ahlaki Gelişim, Gençlerin Eğitimi

* Dr. Arş. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul, Türkiye. turgay.ovalı@medeniyet.edu.tr, 000-0001-9782-4548

Abstract

Cicero's work *On Duties* (*De Officiis*), which is in the form of a letter written to his son Marcus Minor Cicero, who was studying philosophy in Athens, contains many elements regarding the moral education of young people, especially his younger son. This work, which is not very popular today, is ignored for some reasons. However, Cicero is a figure that should be remembered regarding the moral education of young people. This work is an attempt to do justice to Cicero regarding the connection between his rhetorical genius and strong ethical and moral rules. Our study is based on the thought that Cicero's *On Duties* should become a part of the known world in educational settings, mostly because of its potential for young students. The aim of the article is to recommend a new look at Cicero and especially *On Duties*. For this purpose, Cicero's writings on moral philosophy, especially the aforementioned work, were examined and his recommendations on the moral education of young people were presented. Due to its nature, a serious literature review is preferred in the method of the study. As a whole, the study is structured as the historical context of the period in which Cicero wrote his work, Cicero's main political concerns, the moral philosophy he addressed in his work, the philosophical schools in the work in terms of the sources Cicero was inspired by, and his advice to young people, in order to better evaluate the moral obligations presented in the work.

Keywords: Cicero, On Duties, Ethical and Moral Development, Education of Young People

Giriş

Geç Roma Cumhuriyeti'nin fırtınalı döneminin en etkili figürlerinden biri olan Marcus Tullius Cicero', tarih boyunca farklı kültürler ve disiplinler tarafından büyük ölçüde yorumlanmıştır. Cicero üzerine yapılan çalışmaların çoğu onun kamusal hayattaki rolü, retorikteki büyük yeteneği ya da felsefi yazılarıyla ilgilidir². Bu önemli çalışmalar, Cicero'nun mirasının bir başka yönü olan gençlerin etik ve ahlaki gelişimine yönelik büyük endişesini merkeze alarak yazılmamışlardır. Cicero'nun gençler hakkındaki endişesi, M. Ö. 44 yılının sonbaharında, Cicero'nun son büyük eseri *Yükümlülükler Üzerine*'de tam ifadesini bulmuştur. Türkçeye 2011 yılında çevrilen *Yükümlülükler Üzerine*, Cicero'nun iyi bir yaşam için ahlaki yükümlülükleri yerine getirmenin en iyi yolu hakkındaki anlayışını açıkladığı üç kitaptan oluşan bir incelemedir. Eser, birinci kitapta neyin onurlu olduğunu, ikinci kitapta neyin kişinin yararına olduğunu ve üçüncü kitapta onur ve özel çıkar çatıştığında ne yapılması gerektiğini tartışır. İlk iki kitap için Cicero, Stoacı filozof Rodoslu Panaetius'a (M.Ö. 185-110) bağlı kalmış ancak üçüncü kitabı daha bağımsız bir şekilde kaleme almıştır. Eser, oğlu Marcus Minor'a, genç adamın felsefe eğitimi almaya Yunanistan'da bulunduğu bir dönemde yazılmıştır. Cicero'nun gençler hakkındaki endişesi, M. Ö. 44 yılının sonbaharında, Cicero'nun son büyük eseri *Yükümlülükler Üzerine*'de tam ifadesini bulmuştur.

- 1 Cicero, M.Ö. 106'da Roma dışında doğdu. Zengin bir ailede doğan Cicero orduda görev yaptıktan sonra Roma hukuku eğitimi aldı. Roma'nın başlıca devlet görevlerinden her birine seçilerek siyasi bir aileden gelmeden en yüksek konsül rütbesine ulaşan en genç vatandaş oldu. Cicero kariyeri boyunca Roma Cumhuriyeti'ne sadık kaldı. Birinci Üçlü Yönetim olarak bilinen ittifakın Cumhuriyet'in ilkelerine ve Senato'nun otoritesine doğrudan aykırı olduğunu düşünüyordu. Bu ittifaka katılmayı reddederek kendisini siyasi düşmanlarının saldırılarına karşı savunmasız bıraktı. Clodius tribün olarak seçildiğinde, onun saldırılarından kendisini koruyacak müttefiki kalmayan Cicero, Roma'dan kaçtı ve sürgüne gitti. Clodius'un tribün olarak görev süresinin bitmesinin ardından Pompey'in sayesinde Roma'ya geri dönmesine izin verildi. Cicero, Roma'ya döndüğünde siyasetten uzak durmaya zorlandı, bu yüzden yazmaya yöneldi. *Devlet Üzerine*, *Kader Üzerine*, *Yasalar Üzerine* ve *Hitabet Üzerine* gibi felsefeyle ilgili birçok eser yazdı. Kendini üreten bir Roma yazarı olarak kabul ettirdi. Cicero, Julius Sezar'ın suikastının ardından iktidara gelen Marcus Antonius'u kınadıktan sonra halk düşmanı ilan edildi ve M.Ö. 43'te idam edildi (Everitt, 2021).
- 2 Örneğin Boissier (1897), Cicero'nun kamusal ve özel yaşamının parçalarına ve zamanında yaşayan siyasi şahsiyetlerle kurduğu ilişkiler üzerinden Sezar dönemindeki Roma toplumunun bir incelemesini yaparken; Cowell'in (1948) çalışması Roma Cumhuriyeti'nin yıkılıp imparatorluk rejiminin ortaya çıkmasına neden olan etmenleri Cicero'nun yaşamı üzerinden ele almaktadır. Mitchell (1979), Cicero'nun siyasi yaşamında siyaset düşüncesinin geliştiği ilk yıllarına odaklanmaktayken; Rawson (1975), Cicero'nun konuşmaları, denemeleri ve yazılarından yola çıkarak yazdığı biyografisinde, onun siyasetini ve felsefesini incelemektedir. Everitt (2021) ise Cicero biyografisinde dönemin siyasi panoramasını sunmaktadır.

Türkçeye 2011 yılında çevrilen Yükümlülükler Üzerine, Cicero'nun iyi bir yaşam için ahlakî yükümlülükleri yerine getirmenin en iyi yolu hakkındaki anlayışını açıkladığı üç kitaptan oluşan bir incelemedir. Eser, birinci kitapta neyin onurlu olduğunu, ikinci kitapta neyin kişinin yararına olduğunu ve üçüncü kitapta onur ve özel çıkar çatıştığında ne yapılması gerektiğini tartışır. İlk iki kitap için Cicero, Stoacı filozof Rodoslu Panaetius'a (M.Ö. 185-110) bağlı kalmış ancak üçüncü kitabı daha bağımsız bir şekilde kaleme almıştır. Eser, oğlu Marcus Minor'a, genç adamın felsefe eğitimi almak üzere Yunanistan'da bulunduğu bir dönemde yazılmıştır.

Yükümlülükler Üzerine, onurlu bir klasik gelenek olan baba ile oğul arasındaki yazılı iletişimin bir örneği olarak incelenmesi açısından önemlidir. Bir babanın oğlu ve gelecek nesiller için beslediği duygusal umutların tüm izlerini taşımaktadır. Aynı zamanda Cicero'nun Roma'da olup bitenler ve kaybolmakta olan siyasi vizyonu için yaktığı ağıtları da içermektedir.

Cicero eserinde genç bir adamın ahlakî yükümlülüklerinin ana hatlarını çizerek; kariyer seçimlerinin hayattaki en zor kararlardan biri olabileceğini ve herhangi bir alandaki yeterlilikler yerine karakter gelişimini tercih ettiğini belirtmektedir ve etik davranışın bu hayatta uğruna çabalamaya değer tek asil şey olduğunu savunmaktadır. Cicero'nun bu eseri Roma'da geniş yankı uyandırmış, medeni sorumluluk ve liderlik için bir el kitabı haline gelmiştir.

Roma Cumhuriyeti'nin son dönemlerindeki sorunların pek çoğunun günümüzde hâlâ devam etmesi nedeniyle Cicero, üzerine çalışılması ve eserleri özellikle incelenmesi gereken bir düşünürdür. Bu sorunlar siyasi yozlaşma, göç politikası, vergilendirme sistemleri, toprak ve servet dağılımı, terörizmin yarattığı tehditler ve gençlerin eğitimi ile ilgilidir³. Cicero'nun son büyük eseri *Yükümlülükler Üzerine*'nin merkezinde, gençlerin etik ve ahlakî açıdan eğitilmesi konusundaki görüşleri bulunmaktadır. *Yükümlülükler Üzerine*'de Cicero, yaşam tecrübesinin birikimi olan fikirlerini, en iyi bildiği hitabet sanatını kullanarak aktarmaktadır. Cicero, eserinde oğluna hitap etmektedir ancak çok daha geniş bir kitlenin öğütlerinden ders almasının beklendiği açıktır.

Yükümlülükler Üzerine'nin en önemli mesajı, yirmili yaşlardaki bir gençten altmışlı yaşlarda başarılı bir yetişkinin anlayış, bilgi ve deneyimlerine sahip olmasının asla beklenemeyeceğidir. Dolayısıyla Cicero, Marcus Minor'a ve sonraki genç okuyuculara anlayışını, bilgisini ve deneyimlerini sunarak eğitici rolünü üstlenmektedir. *Yükümlülükler Üzerine*'de ima edilen ve gözden kaçırılmaması gereken şey pedagojik zorunluluktur. Diğer bir deyişle yaşlı kişinin böyle bir tavsiyede bulunmakla yükümlü olduğu ve genç kişinin de bunu anlamaya çalışmak ve kendini bu anlayışla geliştirmekle yükümlü olduğudur.

Cicero'nun eğitim üzerindeki etkisi konusundaki literatüre bakıldığında, bu konunun çok sayıda eserde ele alındığı, çeşitli makalelerde, tez çalışmalarında ve ansiklopedik eserlerde ele alındığı görülmektedir (Gwynn, 1926; Van der Blom, 2010; La Bua, 2019). Ancak bunlar Cicero'nun gençlerin ahlakî eğitimine dair fikirlerine bir bütün olarak yaklaşan eserler değildir. Genel itibarıyla Cicero'nun yaşadığı dönemde Roma eğitim sistemine ve Cicero'nun eğitim tarihindeki etkisine değinmekte, Cicero'nun eğitiminde aldığı rol modeller üzerinde durmakta ve çoğunlukla eğitim konusunda Cicero'nun *Devlet* adlı eserine atıflarda bulunmaktadır. Bununla

3 Örneğin Kay-Bujak (2023), Cicero'nun yaşamını ele aldığı eserini bu tez üzerine kurmaktadır. Cicero'nun kariyerinin kendi zamanımız için önemli paralellikler ve dersler barındırdığına inanan Kay-Bujak, eserinde Cicero'nun çocukluğundan ihtiyarlığına yaşamının her dönemini ayrı bölümlere ayırmış ve gerekli gördüğü yerlerde günümüzde yaşanan politik sorunlardan ilgili olanları seçerek Cicero'nun yaşamıyla özdeşim kurmuştur. Cicero'nun çıkmakta olan Roma Cumhuriyeti'ni ayakta tutmak için göstermiş olduğu çabalarında, modern demokrasinin korunmasına dair dersler olduğunu düşünen Kay-Bujak, Roma'nın Geç Cumhuriyet döneminde içine düştüğü problemler ile günümüzde yaşanan sorunlar arasında paralellikler kurmaktadır. Ashland Cicero'nun değindiği sorunların günümüz dünyasında cari olduğuna dair görüşler oldukça eskidir. Örneğin Shaull (1931, s. 271-272), *Cicero and Modern Problems* isimli makalesini, makalenin yazıldığı tarihteki sorunlara cevap niteliğindeki Cicero alıntlarıyla bitirmektedir. Yine Ullman (1935), *Cicero and Modern Politics* isimli makalesinde dönemin sıkıntılılarıyla Cicero'nun Roma'sı arasında özdeşimler kurarak Cicero'ya kulak verilmesi gerektiğini öne sürmektedir.

birlikte yapılan çalışmalarda Cicero'nun gençlerin ahlaki eğitimine dair görüşleri, parçalı bir şekilde sunulmakta ve dolayısıyla kanımızca eksik kalmaktadır. Bu çalışma, Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine* eserinin gençlerin ahlaki eğitimi bağlamında incelenerek Cicero'nun ahlak eğitimi konusundaki etkisini ana hatlarıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. *Yükümlülükler Üzerine* eserinde Cicero, zaman ve kültürel sınırların ötesinde etik davranış için standartlar sağlamaya çalışmıştır. Eserinde Cicero bir yandan oğlu Marcus Minor'a hitap ederken, diğer yandan tüm gençlerin ahlaki eğitimini hedeflemektedir.

Tarihsel Bağlam

Cicero, Roma Cumhuriyet'inin son yıllarında siyasi çalkantıların yoğun olduğu bir dönemde yaşamıştır. Roma Cumhuriyeti'nin gerilemesi ve çöküşüyle aynı zamana denk gelmiş ve zamanının önemli siyasi olaylarının çoğunda önemli bir aktör olmuştur. Cicero'nun Roma'sı, Pompey ve Sezar gibi komutanlarının siyasi hırslarının sonucunda askeri zaferlerle toprakları durmadan büyüyen fakat başkentinde siyasi karışıklıkların, iç savaşların ve darbe girişimlerinin eksik olmadığı bir dönemdir. Örneğin, M. Ö. 63'te Cicero'nun konsül seçildiği yıl, Senatör Catilina tarafından yönetilen bir komplo Cumhuriyeti devirmek istemiştir (Everitt, 2021, s. 29).

Özellikle dönemin yozlaşmış yöneticileri Sulla, Chrysogonus, Verres ve darbeci Catilina olmak üzere çeşitli kötü niyetli kişilerin Roma'daki gençler üzerinde olumsuz etkisi, Cicero'nun üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur (Dyck, 1996; Kaplan, 1968; Zetzel, 2013). Her önde gelen Romalı gibi Cicero da bu olumsuz figürlerden herhangi birinin peşinden gitme eğiliminin gençler arasında güçlü olduğunu anlamıştır. *Yükümlülükler Üzerine*'nin amaçlarından biri de Romalı gençleri, onları yozlaştırabilecek yetişkinlerle bir araya gelmekten alıkoymaktır (Mitchell, 1984, s. 29).

Cicero (2017, s. 22, 60, 68, 127), oğlu Marcus Minor'a başkalarına karşı yükümlülüklerin ve topluma hizmetin üstünkörü bir şekilde belirlenmiş kuru ve yasal etik normlardan daha fazlası olduğunu tembihlemektedir. *Yükümlülükler Üzerine*'nin yazıldığı dönemde Marcus Minor'un 21 yaşında bir genç olduğu bilinmektedir ve kuvvetle muhtemel Cicero, 21 yaşındaki bir genç olarak oğlu Marcus Minor'un, toplumu ve diğer insanları göz ardı edip daha çok kendine ilgi göstereceğinden ve Romalı ideallere göre bencilce hareket edeceğinden endişelenmektedir. Cicero'nun eserinin temel noktası, oğluna daha geniş bir topluluğa karşı yükümlülüklerini hatırlatmak olmuştur.

Yükümlülükler Üzerine'nin yazılmasına neden olan aile meselesi, Cicero'nun oğlu için öngördüğü kariyer yolunun kapanmış olmasıdır. M.Ö. 64'te doğan Marcus Minor bir filozof olmak istememiş, askerliği seçerek M.Ö. 49'da Pompey'in ordusuna girmiştir. Ertesi yıl Orta Yunanistan'daki Farsala'da Julius Sezar, Pompey'in yaklaşık 50.000 askerine karşı 30.000 askerle üstün gelerek şaşırtıcı bir askeri zafer kazanmıştır. Genç Cicero, Ceasar tarafından atfedilenler arasına girmiştir. Marcus, üç yıl sonra babasının emriyle iç savaş sürerken Aristotelesçi filozof Cratippus'tan eğitim almak üzere Atina'ya götürülmüştür. Ancak genç Cicero bu eğitimi reddederek babasının gözetiminden uzaklaşmış, eğlence ve şehvet peşinde koşan bir çapkın gibi yaşamıştır (Haskell, 1942, s. 117-121).

Cicero'nun oğlunun hayatıyla ilgili bu ayrıntılar, kariyer yolları ve yaşam tarzları arasında bocalayan genç bir adamı göstermesi ve Cicero'nun kendi aile üyelerinden birinin iyiliği için hareket etme ihtiyacını özetlemesi nedeniyle bu çalışma için önemli görülmüştür. Oğlundan taleplerde bulunmak yerine Cicero ikna yolunu tercih etmiştir. Cicero, *Yükümlülükler Üzerine*'yi M.Ö. 44 yılının Ekim ve Kasım aylarında, kişisel ve siyasi gerilimlerin üst üste geldiği yaklaşık beş haftalık bir dönemde kaleme almıştır (Cicero, 2016, s. 6). Eserinin özünde, ahlaki sorumlulukların öneminin ve toplum için duyduğu genel endişenin Marcus'un yetişkin yaşamının bir parçası haline geleceğini ummuştur.

Roma'da praetorluk ve Afrika'da valilik görevlerinde bulunan Catilina, genellikle kötü kamu politikalarına sahip bir politikacı, şüpheli taktikleriyle ünlü bir hükümet yöneticisi ve iğrenç kişisel davranışları olan bir vatandaş olarak bilinmektedir. Romalı tarihçi Sallust'un (M.Ö. 86-35), "Catilina'nın Komplosu" isimli eserinde⁴ M.Ö. 63 yılına ilişkin gelişmeleri anlatırken gençlik hakkında söyledikleri, dönemin ruhu açısından önemlidir. Sallust'un Catilina'yı tasviri, özellikle gençlerin siyasi hayatın yozlaştırıcı maddi cazibelerden pek uzak olmadığı ve kör hırsın bir bireyin temel motivasyon kaynağı olduğunda ölümcül olabileceği konusunda okuyucuları uarmaktadır. Gençlik çetelerinin Roma'ya eziyet ettiği bir dönemde, Catilina çok sayıda genç adamı istenmeyen yaşam tarzlarına yönlendirme yeteneğine sahiptir. Sallust'un (2010) Catilina'nın kişiliğindeki kötülük unsuruna ilişkin ifadeleri dikkat çekicidir:

Catilina'nın en çok kur yaptığı kişiler gençlerdi; çünkü yaşlarından dolayı esnek ve oturmamış olan zihinleri, onun hileleriyle kolayca tuzağa düşürülebiliyordu. Her birinin yaşına göre farklı tutkuları vardı. Heyecanlandıkça bazılarının metresler tutuyor, bazılarının atlar ve köpekler satın alıyor, kısacası onları sadık ve güvenilir destekçileri haline getirebilmek için ne kesesini ne de karakterini esirgiyordu (s.17).

Cicero'nun Catilina'nın gençlik üzerindeki kötü etkisini ortadan kaldırmayı umduğu anlaşılmaktadır. Cicero'nun Catilina'ya karşı yaptığı ilk konuşma, ünlü "O tempora, O mores!" (Ah ne zamanlar... Ah ne ahlaklar!) cümlelerini içerir (Saphiro, 2005, s. 3). Belirli bir suçlu kınamaktan çok, Catilina'dan kaynaklanan sindirme ve ahlsızlık ortamına saldırır. Cicero, Catilina'yı genç erkekleri yasadışı zevklerin çekiciliğiyle yozlaştırmakla ve ardından onları daha fazla şiddet ve şehvet istismarına teşvik etmekle suçlamaktadır (Saphiro, 2005, s. 55).

Cicero'nun 19 yıl sonra yazdığı *Yükümlülükler Üzerine*'de oğluna verdiği öğütlerde gençlerin bu şekilde yozlaşmış politikacıların maşası olma endişesi okunmaktadır. Bununla birlikte, *Yükümlülükler Üzerine*'nin arka planını oluşturan siyasi olay Julius Sezar'ın öldürülmesidir. *Yükümlülükler Üzerine*, bu anarşi anının ardından düzen için bir çerçeve sunmaktadır (Dyck, 1996, s. 23). Cicero, tiranı öldürme eylemini haklı çıkarmaya ve Sezar'ın yasadışı hırslarını, demagojisini, ağırlıklılığını ve aşırılıklarını kınamaya çalışmıştır (Cicero, 2017, s. 144). Başka bir deyişle Cicero tiran öldürmeyi kabul eden bir ahlak üretmiştir. *Yükümlülükler Üzerine*'de Sezar'dan bazen doğrudan bazen de ima yoluyla bahsedilir. Cicero, Sezar'ın mutlak kontrol istediğine inanmaktadır ve bu nedenle suikastından sonra mirasının tamamen ortadan kaldırılması gerektiğini düşünmektedir. Cicero'ya göre en büyük hata, Roma'nın kurtarıcılarının sonradan atılacak adımlar konusunda konuyu enine boyuna düşünmemiş olmalarıdır. Antonius konsül olmuş, suikastçılar için af ilan edilmiş ve diktatörlük makamı feshedilmiştir. Fakat Antonius, Sezar'ın uygulamalarını ve planlarını sürdürmeyi seçtiğinde, Cicero'nun apaçık bir düşmanı haline gelmiştir (Cicero, 1957, s. 3-19). Cicero'ya göre Sezar'a suikast düzenleyenler Antonius'u da ortadan kaldırmalıdır. Ancak böylece övgüye layık olacaklarını düşünmektedir (Cicero, 1957, s. 85-86). Antonius ile yandaşlarının gözünde en büyük tehditlerden biri haline gelmesine rağmen Cicero için Cumhuriyet kolayca vazgeçilemeyecek kadar önemlidir.

Bu konuda Cicero (2016) şöyle demektedir:

Anne babamız kıymetlidir, çocuklarımız kıymetlidir; akrabalarımız ve yakınlarımız da öyle; ama vatan, hepimiz için değerli olan her şeyi kucaklayan tek şeydir. Hangi iyi insan, eğer bundan bir çıkarı olacaksa,

4 M.Ö. 68 yılında praetor ve M.Ö. 67-66 yıllarında Afrika eyaletinin valisi olan Catilina o zamanlar gasp suçlamasıyla yargılandığı için M.Ö. 65 yılındaki konsüllük seçimlerine katılamamıştır. Daha sonra M.Ö. 65'in başlarında konsülleri öldürüp iktidarı ele geçirmeyi planladığı yönünde konuşmalar olmuş ancak bu "ilk Catilina komplosu" için sağlam bir kanıt bulunamamıştır. M.Ö. 64 ve 63 yıllarında girdiği konsül seçimlerinde de başarılı olamamıştır. Bu son yenilginin ardından Catilina, silahlı bir ayaklanma düzenlemek ve hükümetin kontrolünü ele geçirmek için sistematik olarak bir destekçi grubu toplamaya başlamıştır. Borçların iptali ve zengin vatandaşların sınır dışı edilmesi yönündeki vaatleri ve ezilenleri savunuyor görünmesiyle Roma toplumundaki çeşitli hoşnutsuz kesimlere hitap etmiştir. Darbe hazırlığını casus ve muhbirleriyle haber alan konsül Cicero, senatoda yaptığı konuşmayla Catilina'yı vatana ihanetle suçlamış ve onunla birlikte takipçilerinin de öldürüleceği Pistoria Savaşı'na giden süreci başlatmıştır (Sallust, 2010).

bu ülke için canını vermekten çekinir? Anavatanlarını her türlü zorbalıkla paramparça eden ve onu tamamen yok etmek için uğraşan bu canavarlar çok daha iğrençtir (s.45).

Hayatının bu noktasında Cicero'nun siyasete katılımı büyük ölçüde kalemi aracılığıyla olmuştur. Ölüm riskine rağmen Marcus Antonius'u yerinden etme planından asla vazgeçmemiştir. *Yükümlülükler Üzerine* örneğinde de Roma için siyasi çıkmazların ve Marcus Minor için kişisel belirsizliğin Cicero'yu derin etik ve ahlaki görüşler sunmaya ittiği görülmektedir. Gerçek bir siyasi belirsizlik dönemidir ve *Yükümlülükler Üzerine*'nin ahlaki kararların zorluğuyla ilgilenmesi, bireylerin karşı karşıya olduğu ahlaki belirsizlikle yakından ilgilidir (Griffin, 1991, s. xv). Bunların yanında Cicero'nun yaşadığı dönemde çevresinden gelen göçlerle dolup taşan Roma, ahlaki çöküş içindedir. Cicero, ahlaki ve etik davranışların yanı sıra basit sosyal görgü kurallarının da bunlardan bihaber olanlara hatırlatılması gerektiğini düşünmektedir. Ortaya koyulan çözüm, Roma'daki herkesin etik davranışlarında *mos maiorum'a* (atalarımızın yolu) geri dönmesidir (Kenty, 2016, s. 432). Cicero (1913, s. 391), ataların hiçbir bağını iyi niyeti garanti etmede yeminden daha etkili olmadığı görüşünde olduğunu dile getirmektedir. Bu anlamda *Yükümlülükler Üzerine*, yemin etmenin Roma için yüksek standartları ve Cumhuriyet için ahlaki düzeni yeniden tesis etmeye yardımcı olabileceği iddiasına dayanan herkes için önemli olan bir belgedir.

***Yükümlülükler Üzerine*'in Temel Siyasi Kaygıları**

Cicero (1991, s. 89), yaşadığı kargaşa döneminde Cumhuriyet'in kaderi konusunda kararsız ve endişeli görünmektedir. Bazı pasajlar Cumhuriyet'in yıkılmasından, bazıları ise belagat ve hukukun bozulmasından duyulan korkuyu ifade etmektedir. Cicero (1991, s. 15), "Dünyanın en iyisi olmasa bile en azından bir tür anayasal hükümete sahip olmamız gerekirdi, oysa şu anki haliyle hiçbirine sahip değiliz." diye yazmaktadır. Buradaki ironi, *Yükümlülükler Üzerine*'nin kişisel bir iletişim olarak Marcus Minor ve onun gibi genç Romalıların askeri zafer, adli belagat, hukuki uzmanlık ve benzer mesleklerde güç ve nüfuz kazanabileceği Cumhuriyetçi siyasi sistemde başarılı olmalarına yardımcı olmak için tasarlanmış olmasıdır. Ama Cicero'ya göre (2017, s.118) Cumhuriyet artık ölmek üzeredir ve muhtemel katili de Julius Sezar'dır.

Yükümlülükler Üzerine, Julius Sezar'ın diktatörlüğüne ve dolaylı olarak gücü baskıcı bir şekilde kullanan tüm yöneticilere yönelik güçlü eleştiriler içerir. Eser, Sezar'ın tiranlığından kurtulan aristokrasi için ahlaki bir kod sağlama girişimi, Cicero'nun sevgili Roma'sının başına gelenler için samimi bir pişmanlık ve hatta Cicero'nun ailesine ve ülkesine veda olarak yorumlanabilir. Kitap, en yüksek ahlaki standartlara uygun yaşamaya çalışanlar için bir rehberlik sağlama girişimidir. Kısacası *Yükümlülükler Üzerine*, bir yurttaşlık erdemi el kitabı ya da bir yurttaşın devlete karşı yerine getirmesi gereken yükümlülüklerin kuramsal bir incelemesi olarak ele alınabilir (Syme, 2002, s. 145). Cicero'yu eleştirenler ise bu eserde Cicero'nun kendi yaşam standartlarını ve kariyerini meşrulaştırmaya çalıştığı uygulamalı bir etik sistemi görmekteyler (Kries, 2003).

Eski ve yeni Roma siyasi kültürü birbiri ile çelişmektedir ve her iki kültürün değerleri Cicero ile Sezar arasındaki kişisel çatışmada görülmektedir. Bazıları için maktul Sezar'a saldırmak çirkin bir davranıştır ancak suikastın günün en önemli meselesi olduğu hatırlanmalıdır. Cicero (1991, s. 121) şu soruyu sorarak sabık liderlere ahlaki gerekçelerle saldırmıştır: "Yanlış önlemeye çalışmamakla kalmayıp, aslında ona yardım ve yataklık eden adam hakkında ne düşünülmelidir?" Burada vurgulanmak istenen nokta, yanlışları fark etmenin zor olabileceğidir. Dürüst insanlar olarak ün yapmış kişilerde de ahlaki eksiklikler bulunabilmektedir. Aslında tarih bize bu ikisinin bir araya gelmesinin çok zor olduğunu göstermektedir. Cicero, aldatıcı liderlerin fark edilmesi kolay olmayan bir kötülük olduğunu savunur. Oğluna, hayatta bilgelik maskesi takan düzenbazlıktan daha büyük bir lanet bulunamayacağını hatırlatır (Cicero, 1913, s. 343)."

Yüklümlülükler Üzerine'nin satırları zaman zaman sadece Marcus Minor'u tartışmaya dâhil etmek ister; diğer zamanlarda didaktiktirler ve talimat oldukça açıktır: Kötü etkiler kötü sonuçlar doğurur (Cicero, 2017, s. 139). Cicero'nun kendi kuşağından bıktığı ve endişelerini daha genç Romalılara yönelttiği açıktır. Sanki yaşanan Cicero iyi ve ahlakî bir hayatın nasıl yaşanacağına dair bir müjdecî haline gelmiştir.

Bu siyasi kaygıları taşıyan Cicero, Platon'un Devlet'inde (2010, s. 267-302) ifade edilen insanların çevrelerindeki diğer insanlar için sorumluluk taşıdığı fikrini *Yüklümlülükler Üzerine*'de geliştirip yetkinleştirmiştir. Cicero'nun (2016, s. 30) oğluna söylemeyi seçtiği şeyi özetleyen bir pasaj varsa o da şudur:

Platon'un takdire şayan bir şekilde ifade ettiği gibi, sadece kendimiz için doğmayız. Varlığımızdan ülkemiz bir pay, dostlarımız da başka bir pay talep eder. Stoacıların savunduğu gibi, yeryüzünde ortaya çıkan her şey insanların kullanımı için yaratılmıştır. Ancak insanlar, diğer insanların iyiliği için, birbirlerine faydalı olmak için doğarlar. Mademki böyledir, o zaman bu doğrultuda rehberimiz olarak Doğa'yı takip etmeli, iyilik eylemlerinin karşılıklı değişimi yoluyla, vererek ve alarak genel iyiliğe katkıda bulunmalı ve böylece becerimiz, sanatlarımız ve yeteneklerimizle insan toplumunu daha sıkı bir şekilde birbirine bağlamalıyız.

Cicero'nun argümanı, Panaetius'un ahlakî olarak doğru yol ile kişisel olarak yararlı yol arasında bir çatışma ortaya koyduğu ancak bunu asla çözemediğidir. Cicero, oğluna ahlakî açıdan doğru olanın aynı zamanda amaca uygun olan olduğunu söyler. İkisi bir ve aynı şeydir. Bu amaçla, siyasi hayata atıfta bulunan şu canlı alıntı örnek olarak sunulabilir:

Kesinlikle dürüst olmayan insanların hatası, yararlı gibi görünen bir şeye sarılmak ve hemen bunu ahlakî doğruluktan ayırmaktır. Suikastçının hançeri, zehirli kadeh, sahte vasiyetler kökenlerini bu hataya borçludur. Bu, hırsızlığa, kamu fonlarının zimmete geçirilmesine, taşralıların ve yurttaşların sömürülmesine ve yağmalanmasına yol açar. Bu aynı zamanda aşırı zenginlik, despotik güç ve nihayet özgür bir halkın ortasında bile kendini kral yapma arzusunu doğurur. Ve böyle bir tutkudan daha iğrenç ya da tiksindirici bir şey düşünülemez (Cicero, 1991, s. 113).

Bu tek pasajda Cicero, ahlaken doğru olandan sapan kınanacak davranış örneklerini hatırlamak için tüm hayatını gözden geçiriyor gibi görünmektedir. Failler isimlidir ama Cicero ima yoluyla Sulla, Chrysogonus, Verres, Catilina, Sezar, Antonius ve benzerlerinin faaliyetlerini kastetmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi Cicero, Sezar'a karşı suikastı savunur ancak bu alıntıda suikastçılar ve hançerleri de kınanmaktadır. Cicero bu tutarsızlığı Julius Sezar suikastındaki istisnai koşullar (Cicero, 2017, s. 16) olarak adlandırdığı duruma işaret ederek çözmeye çalışır: "Koşullar gerekli olarak değiştiğinde, yükümlülük de değişir, daima aynı kalmaz."

Cicero'nun Yüklümlülükler Üzerine Eserinde Ahlak Felsefesi

Cicero'nun bir ahlak düşünürü olarak en iyi yazıları, ölümünden bir yıl önce, kişisel davranış kurallarının ana hatlarını çizen ve adalet, hayırseverlik ve kamu hizmetine büyük önem veren bu eseriyle gelmiştir (Reydam-Schils, 2021, s. 185). M.Ö. 44'ün son aylarında Cicero, üst üste gelen bir başarıya imza atarak 14 konuşmadan oluşan "*Philippicae*" adlı eseri ile Marcus Antonius'a karşı suçlamalarını sürdürmüştür (Cicero, 1957, s. 10) ve aynı zamanda en kalıcı eseri olan *Yüklümlülükler Üzerine*'nin yanı sıra nispeten küçük diğer eserlerini de üretmiştir. *Yüklümlülükler Üzerine*, Cicero'nun soyut, hatta sıradan ilkeleri tartışma ve aktarma girişimlerinden ziyade 63 yıllık yaşamış deneyimlerinin bir ürünü olarak okunmalıdır.

Yüklümlülükler Üzerine'nin metafizik, mantık veya epistemolojiden ziyade pratik ahlakla, iyi bir hayatın nasıl yaşanacağıyla ilgilendiğini kabul etmek önemlidir. Aslında bu, pratik Romalıların Yunanlıların yüksek felsefi fikirlerini kavrayamadıklarını, Yunanlıların üzerinde kafa yorabildikleri kavramları sadece uygulamaya koyduklarını öne sürmenin bir başka yoludur. Cicero (2017, s. 66) kendisini felsefeyi yeryüzüne indirmeye,

kentlere ve evlere sokmaya çalışan biri olarak görmektedir. Bu şekilde felsefenin yaşamı ve ahlakı, iyiyi ve kötüyü bireyin deneyimleri içinde incelemek için kullanılabileceğini düşünmektedir. Cicero'da etik her zaman önce gelir ve çok az pratik sonuç veren zor ve anlaşılmasız konuların felsefi olarak incelenmesi kınanacak bir durumdur. Aynı zamanda ahlaki yükümlülüklerin incelenmesi düşünce için en zengin ve en verimli alan olarak öne çıkmaktadır (Higginbotham, 1967, s. 14).

Eser, ahlaki yükümlülüklerle kesin olarak inanmanın ve buna göre yaşamının ve davranmanın faydalarını göstermeye adanmıştır. Cicero (2017), mükemmel bilgiye ulaşamayabileceğini ancak ahlaki davranışların belirlendiğini (s. 66); siyasi kararların ılımlılıkla alınması gerektiğini (s. 37); asla bir amaç için insanlara araç muamelesi yapılmaması gerektiğini (s. 92) ve siyasi haklardan mahrum olmanın erdemi yozlaştırdığını (s. 122) savunmuştur. Cicero her konuda insanlığa karşı temel bir saygı gösterir. Ona göre insan ırkının tüm üyeleri arasında var olan ortak birlik ve dostluk bağlarına saygı duymak, bunları savunmak ve sürdürmek herkesin görevidir.

Eserin yazıldığı dönemin iç karışıklıkları ortasında Cicero, kural olarak anladığı şeye göre tavsiyelerde ve özellikler de pratik etik tavsiyelerde bulunmuştur. Bu onun Stoacı etiğe yaklaşımının bir parçasıdır. Kural, ahlaki ilerleme kaydetmenin bazen kişisel olarak çıkar sağlayan yolu seçmemek anlamına geldiğini söyler. Cicero, (1991, s. 130), Marcus'a şöyle yazar: "Tüm durumlar için, tamamen aşına olmanı istediğim bir kuralımız var: Uygun görünen şey ahlaki açıdan yanlış olmamalıdır; ya da ahlaki açıdan yanlışsa, uygun görünmemelidir." Burada hem birey olarak Marcus Minor için ahlaki açıdan doğru olanı hem de bir uygarlık olarak Roma için ahlaki açıdan doğru olanı kastetmektedir. Bu kural her ikisi için de geçerlidir.

Klasik cumhuriyetçilik ve hümanist etik onun motive edici inançlarıdır (Nicgorski, 2021, s. 215). Ona göre sivil toplumun retorik ve felsefe eğitimi almış, seçilmiş bir elite ihtiyacı vardır. Bu tür liderler anayasal yönetim çerçevesinde faaliyet göstermeli ve yüksek hitabet yoluyla kamuoyu oluşturabilmelidir. Tüm bu fikirler onun düzenli bir evrene, insanın doğasındaki iyiliğine ve aklın insanlık durumunu iyileştirme gücüne olan inancından kaynaklanmaktadır.

De Oratore gibi diğer eserlerinde diyalog formunu seçen Cicero, *Yükümlülükler Üzerine*'de bunu tercih etmemiş ve deneme tarzına yakın bir üslup belirlemiştir. Bir diyalogun gerektirdiği gibi bir meselenin çeşitli yönlerini sunmak yerine, yukarıda da belirtildiği gibi daha didaktiktir. Çünkü Cicero genç Marcus'a doğru olanı yapmasını söyler ve doğru olanın ne olduğunu açıklamaya çalışır. Verdiği mesaj saf bir fedakârlık çağırısı değildir. Aşağıdaki alıntıda Cicero (1913, s. 185) erdemi tanımlarken saf bir fedakârlıktan ziyade kişisel çıkarların korunmasının ve gerektiğinde kendini savunmanın önemine değinmektedir:

Aslında genel olarak erdemin neredeyse tamamen üç özellikten oluştuğu söylenebilir. Birincisi, herhangi bir durumda neyin doğru ve gerçek olduğunu, ilişkilerinin, sonuçlarının ve nedenlerinin ne olduğunu algılama yeteneği olan bilgeliktir. İkincisi, tutkuları dizginleme ve dürtüleri itaat ettirme yeteneği olan ılımlılıktır. Üçüncüsü ise işbirliği sayesinde doğal isteklerimizi tam bir şekilde karşılayabilmemiz, yaklaşan herhangi bir belayı savuşturabilmemiz, bize zarar vermeye kalkışanlardan intikamımızı alabilmemiz ve onları yasaların ve insanlığın izin vereceği şekilde cezalandırabilmemiz için, birlikte olduğumuz kişilerle saygı ve bilgelikle davranma becerisi olan adalettir.

Cicero (2017, s. 69) hangi yükümlülüğün diğerlerinden öncelikli olduğunu açık olduğunu şu sözleriyle ifade eder: "İlk yükümlülüğümüz ölümsüz tanrılara karşıdır; ikincisi vatanımıza; üçüncüsü ebeveynlerimize ve böylece, azalan ölçekte, diğerlerine."

Yükümlülükler Üzerine'nin çoğunlukla üçüncü kitapta yer alan bir diğer önemli unsur, etik ve ahlaki kesinliğe ulaşamayan durumlar olduğunu kabul etmesidir. Cicero (1913, s. 289), "Bana en olası görünen herhangi bir teoriyi

savunmak benim hakkımdır.” der. Yani bir tür ahlaki olasılıkçılığı savunarak determinizmden de kaçınmaktadır. Cicero'nun görüşüne göre, uygun ahlaki eylem konusunda bazen önceden kesinliğe ulaşılamayacağı için olasılığa göre hareket etme ihtiyacı kabul edilebilir. Hatip devlet adamı için sağduyu en önemli erdem olarak görülür çünkü hitabet en iyiyi, yani doğru sonuca götürmesi en muhtemel eylem biçimini seçmek için olasılıkları tartmaya yardımcı olur. Bu düşünce tarzına göre, bir devlet adamını büyük yapan şey, en ihtiyatlı hareket tarzını seçme becerisine dayanmaktadır. Zaten Cicero (1957, s. 531) da hiç kimsenin kendisinden daha ihtiyatlı olmadığını dile getirmektedir. Dünya görüşü açısından Cicero, insan toplumunun tamamını mekanik ve yapay olarak inşa edilmiş bir birim olarak değil, doğal bir birim olarak anlamıştır (Reydam-Schils, 2021, s. 190). Bu nedenle Cicero için her insanın doğası gereği etrafındaki diğer insanlara bağımlı olmasından ziyade başkalarının kendisine olan bağımlılığının farkında olması ve bu ilişkiye uygun davranması gerekmektedir. Başka bir deyişle erdem, tanımı gereği doğaya uygun yaşamaktır ve doğa tarafından insanın kullanımı için üretilen her şey ortak yarar için paylaşılmalıdır. Cicero (2016, s. 27) bunu şöyle ifade eder: “Doğanın iyi biçimlendirdiği bir ruh, kendi çıkarı için öğüt veren, öğreten ya da adil ve meşru bir şekilde hükmedenlerin dışında hiç kimseye itaat etmek istemez. Bu tutumdan ruhun yüceliği ve dünyevi arzulara karşı bir üstünlük duygusu doğar.”

Cicero genel olarak muhafazakâr bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Elden gitme tehlikesi olan kurumları eleştirmektense savunmaya daha meyillidir (Dyck, 1996, s. 35). Bunun ötesinde, Cicero'nun etrafındaki dünya hakkında tutarlı bir şüpheciliği desteklediğini söylemek de mümkündür. Kendisini Epikürcü görüşten açıkça uzaklaştıracak şekilde yurttaşlık ahlakının ve buna katılımın önemini vurgulamıştır (Cicero, 2017, s. 27, 38, 39, 66, 69, 99, 126). Epikürcüler, tanrıların insan işlerinde hiçbir rolü ve hatta ilgisi olmadığına ve kamusal yaşamın ancak acil durum seviyesine ulaştığında devreye girmesi gerektiğine inanırlarken Cicero bunun aksini savunmaktadır. *Yükümlülükler Üzerine*'den sıkça alıntılanan pasajlardan birinde Cicero, Birinci Pön Savaşı'nda Romalı bir general olan Marcus Atilius Regulus'un hikâyesini anlatır. Regulus, Roma'ya zarar verecek bir yemini⁵ bozmak yerine Kartaca'ya dönmüş ve ölümle yüzleşmeden önce işkence görmüştür (Cicero, 2017, s. 151-152). Bu, hemen her Romalının Roma tarihinden dersler çıkaracağı kıssalar arasındadır. Cicero'nun ele aldığı şekliyle Regulus, devletin iyiliği için kişisel çıkarlarını ikinci plana atmaya, hatta kendini feda etmeye hazır olan ilkeli Romalıların en iyi örneğidir. Cicero, Regulus'un eylemlerini sınır tanımayan hırslara sahip Sezar'ınlarla karşılaştırmak için büyük çaba sarf eder. Regulus ve Sezar'ın birbirine tam olarak zıt davranışlarına atıfta bulunur. Onun iddiası, geleceğin Romalı genç liderlerinin devlet için doğru olanı yapmaya istekli olmaları gerektiğidir. Bu onların ihlal edilmemesi gereken birincil ahlaki yükümlülüğüdür.

Birinci kitap boyunca Cicero ahlaki doğruluğun kaynağı olan dört temel erdemden bahseder. Bunlar bilgelik ve sağduyu; adalet ve düzenli bir toplum; asil, yenilmez bir ruhun özelliği olan cesaret ve ölçülülükle gelen ılımlılıktır (Cicero, 2017, s. 9). Bu şema içinde, “erdemlerin taçlandırıcı görkemi” (Cicero, 1913, s. 295) ve “egemen hanımefendi ve kraliçe” (Cicero, 1913, s. 21) olarak adlandırdığı adaleti öne çıkarır. Adaletle bu kadar çok odaklandığı için bazı yorumcular *Yükümlülükler Üzerine*'yi esas olarak siyasi bir anlatı olarak görür. Griffin'e göre (1991, s. xxiii) bu özel pratik etik eserine siyasi düşünce tarihinde önemli bir yer kazandıran özellik, sosyal ve siyasi ahlaka yaptığı vurgudur. Bununla birlikte, eserin siyasi içeriğine gençlere seçim yapma konusunda verdikleri tavsiyeler dışında aşırı değer biçmek doğru olmayacaktır. *Yükümlülükler Üzerine* Cicero'nun siyasi manifestosu değildir, o bunu M.Ö. 51 yılında Platon'un *Republica*'sına karşılık gelen *De Republica* ile sunmuştur.

5 Regulus, Afrika'da tutsak edilir ve Romalıların elinde bulunan Kartacalı soylu esirlerin vatanlarına dönmesi karşılığında Roma'ya gönderilir. Bu esirler geri gönderilmezse, kendisinin de Kartaca'ya geri döneceğine söz verir. Roma'nın çıkarları doğrultusunda esirler geri gönderilmez ve Regulus sözünü tutarak Kartaca'ya geri dönüp orada işkencelere maruz bırakılarak can verir.

Yükümlülükler Üzerine kendine hâkim olmayı, aileye bağlılığı ve başkalarına karşı hayırsever olmayı teşvik eden davranışları savunur. Herhangi bir alanda insanüstü ya da olağanüstü diyebileceğimiz bir çaba gösterilmesini istemez. Eser, mümkün olduğunca bilge kişilerle ilişki kurmayı seçmenin faydalarını öğretir ve gençlere kuşaklar arası tavsiyenin ciddi bir önem taşıdığını telkin eder. En etkili konuşmanın hem ölçülü hem de ağırbaşlı olduğunu savunur. *Yükümlülükler Üzerine*'nin etik ve ahlaka yaklaşımı ılımlı bir yaklaşımdır. Eser, etik ve ahlaki bir yaşam sürmenin gerekliliğinden kaçınılmaması gerektiğini savunurken mutlak kesinliğin çoğu zaman elde edilemeyeceğini ve bu nedenle olasılıkların kararlara rehberlik etmesi gerektiğini de kabul eder.

Yükümlülükler Üzerine'deki Felsefi Ekoller

Cicero'nun hem yetişme çağında hem de yetişkinliğinde felsefe ve filozoflarla olan ilişkisi önem arz etmektedir çünkü *Yükümlülükler Üzerine*'de bir gencin nasıl bir ahlaka sahip olması gerektiği hususunda çeşitli felsefi ekollere başvurur. Helenistik düşüncenin bir aktarıcısı olarak Cicero yeni bir felsefi görüş sunmaz (Lockwood, 2020, s. 49). Bunun yerine *Yükümlülükler Üzerine*'de Romalılara pratik etik tavsiyelerde bulunabilmek için Yunan felsefi kavramlarını ve kelime dağarcığını kullanır (MacKendrick, 1989, s. 232).

Cicero, yaşamı boyunca felsefi metinlerin öğrencisi olmuş, ancak bu okumaları uygulamaya çalışırken teknik olarak amatör kalmıştır. Felsefi teori ile siyasi gerçekleri birleştirmeye çalışırken Yunan felsefi uygulamalarının geliştirilmesinden ziyade devlete ve topluma karşı görevleri teşvik eden bir Roma kültürünün direnişiyle karşılaşmıştır. Cicero, geleneksel vatanseverlik ideallerinden tehlikeli bir şekilde Yunan kent devletlerine yıkım getiren ve tiranlığın kalıcı olarak yerleşmesine yol açabilecek türden egoist bir şan ve kendini yüceltme arayışına yöneldiğini gördüğü Roma'daki siyasi kültürde reform yapmayı amaçlamıştır (Dyck, 1996, s. 31). Felsefe başlığı altına girebilecek muazzam miktarda eser üretmesine rağmen derinlemesine incelendiğinde o, daha çok, kendinden öncekilerin felsefi düşünceleri saygın tutan ve bu fikirleri uygun gördüğü şekilde benimseyen eleştirel bir düşünür olarak nitelendirilir (Trollope, 2019, s.16).

Cicero, *Yükümlülükler Üzerine*'yi Stoacı filozof Panaetius tarafından ortaya atılan üç kategoriye dayandırmıştır: 1) Ahlaki açıdan iyi olan ve buna karşıt olan eylemler, 2) amaca uygun ya da çıkar sağlayan eylemlere karşı çıkar sağlamayan eylemler ve 3) iyilik ve çıkar arasındaki çatışmaların tanınması ve çözülmesi (Cicero, 2017, s. 6-7). *Yükümlülükler Üzerine*'nin ikinci kitabı, devletin taleplerine karşı bireyin temel hakları üzerinde ısrar eder. Bu, Cicero'nun genellikle kişisel özgürlüğün savunucusu olarak değerlendirilmesinin nedenlerinden biridir. Genel olarak, birinci ve ikinci kitabın önemli bölümleri Cicero'nun, öğretileri Stoacılığın çeşitli ilkelerini Roma toplumuna dâhil etme hareketinin bir parçası olan Panaetius'a büyük bir borcu olduğunu göstermektedir (Cicero, 2017, s. 24). Daha doğrusu Panaetius, Epikürcü hedonizmi reddeden ve gerek toplumda gerek siyasi hayatta gelenek ve düzene saygı gösteren bir Stoacılık versiyonu geliştirmiştir. Cicero ve daha sonra Seneca (M.Ö. 4-M.S. 65) bu çabanın ön saflarında yer almıştır.

Cicero için çok önemli olan doğanın değeri konusundaki ısrar, Stoacı düşüncenin merkezinde yer alır. Bununla birlikte, Marcus Minor'un Aristotelesçi bir Atinalı olan Cratippus'un öğrencisi olduğu da unutulmamalıdır. Çoğu zaman eklektik ve bu durumda nazik bir yazar olan Cicero, oğlunun öğretmenini gücendirecek kadar ileri gitmek istememiştir. Bununla birlikte Cicero, Stoacı ve Aristotelesçi bakış açıları arasında önemli ayrımlar yapar. Bir taraftan kendi felsefesinin onlardan farklı olmadığını söylerken (Cicero, 2017, s. 2) diğer taraftan onların doğaya dayalı sağlam bir ilke ortaya koymadıklarını dile getirir (Cicero, 2017, s. 4-5). Aristotelesçiler ahlaki iyiliğin en yüksek iyi olduğunu düşünürken Stoacıların doğru olanı "yapmanın" tek iyi olduğuna inandıklarını yazar (Cicero, 2017, s. 115). Bu manada Cicero'nun yararı ahlaki iyi ile özdeşleştirilmesi Aristotelesçi olmaktan ziyade Stoacı bir

yargıdır. Cratippus farklı bir felsefi ekolü temsil ettiğinden Cicero'nun inandığı şey oğlunun öğrendiği şeye zıttır. Cicero (2016, s. 135-136) tartışmayı, ahlaki doğruluk ve yarar arasındaki çatışmaları çözmek için gerekli adımları atmayan Panaetius'un çok ötesine taşır:

Saniyorum Panaetius, eğer bir talihsizlik ya da meşguliyet onları düşünmesine engel olmasaydı bu tür meseleleri takip ederdi... Bu nedenle, Panaetius'un atladığı bu kısmı, herhangi bir yardımcı olmadan, deyim yerindeyse kendi savaşımı vererek tamamlayacağım. Çünkü Panaetius'un zamanından beri bu hat üzerinde çalışılmış olanlardan elime geçen hiçbir şey beni tatmin etmedi.

Böylece Cicero (2017, s. 7), Panaetius'un gelişmemiş üçüncü bölümünü eserindeki en önemli bölüm haline getirir ve onun üç kategorisini beşe çıkarır: 1) Ahlaki açıdan neyin iyi olup neyin olmadığıнын incelenmesi, 2) farklı iyilerin karşılaştırılması olarak incelenmesi, 3) neyin uygun olup neyin olmadığıнын incelenmesi, 4) farklı uygunlukların karşılaştırılması olarak incelenmesi ve 5) ahlaki iyi ile uygunluk arasındaki çatışmanın böyle bir çatışmanın var olmadığını göstermeye çalışarak çözülmesi.

Cicero (2016, s. 136-137) ahlaki olan ile yararlı olanın aynı olduğunu şöyle ifade eder:

Mademki doğaya ahlaksızlık kadar aykırı bir şey yoktur (çünkü doğa doğru, uyumlu ve sabit olanı ister) ve madem ki yarar kadar doğaya uygun bir şey yoktur, o zaman yarar ve ahlaksızlığın bir arada var olması beklenemez. Benzer şekilde, eğer ahlaki doğruluk için doğduysak ve bu Zenon'un düşündüğü gibi aramaya değer tek şeye ya da en azından Aristoteles'in savunduğu gibi diğer her şeyden sonsuz derecede ağır basıyorsa, bundan zorunlu olarak şu sonuç çıkar: Ahlaki olan ya tek iyidir ya da en yüce iyidir ve dahası, ahlaiken iyi olan yararlı olandır. Sonuç olarak ahlaiken doğru olan şey yararlı olan şeydir.

Cicero yukarıda belirtildiği gibi Stoacı etiği kabul etmeye isteklidir ama metafizik temellerini kabul etmeye pek yanaşmaz. Stoacı etiğin yararı görmezden gelerek erdem ile mutluluğu eşit gören yaklaşımı Cicero'ya oldukça naif gelmektedir (Ioppolo, 2016, s. 170). Ayrıca Aristotelesçilerin görüşleri ile kendi görüşleri arasında büyük farklar olmadığını belirtirken de tutarsız davranır. İki felsefi sistemi birleştirmeye çalışmaktadır ve bu çabası zaman zaman zorlama gibi görünmektedir.

Cicero diğer felsefi yaklaşımların eleştirmei olduğu kadar benimseyicisidir çünkü onunki büyük derinlikte orijinal fikirler üreten bir felsefi zihin değildir. Ancak hayatının erken dönemlerinde hitabet alanında yaptığı kapsamlı çalışmalar ve edindiği deneyimler sayesinde öğrendiklerini *Yüklümlülükler Üzerine*'ye başarıyla aktarmıştır. Oğluna yazdığından anlaşılacağı üzere, Cicero (2017, s. 2) hitabet konusundaki becerilerinden oldukça emindir: "Başka birçoklarının felsefe bilgisinin benimkini bastıracağını kabul etmeme rağmen, tüm ömrümü hitabet uğraşısıyla tükettiğim için, kendimde bir hatibin karakterine uygun bir şekilde doğru, seçkin ve incelikli konuşma yeteneğinin olduğunu iddia edersem, böyle bir iddiayı dile getirmekte haklı görünürüm."

Cicero'nun Genç Liderler için Tavsiyeleri

Üç kitabın üslubu ve söz diziminden de anlaşılacağı üzere, *Yüklümlülükler Üzerine*'nin muhatabı bazen sadece Marcus bazen de hedef kitlesi hukukun ve yönetimin en üst kademelerine girebilecek genç Romalılarıdır. Bunlar, bir yaşam biçimine karar vermek zorunda olan ve yaşlı erkeklerin deneyimlerinden faydalanabilecek olan etki altındaki gençlerdir. Buradaki bağlam, Romalıların yaşa saygı, ataların başarılarının taklit edilmesi ve kamu yaşamı için pratik çıraklığa olan inançlarıdır (Woolf, 2021, s. 169). Atticus'a yazdığı mektuplar Cicero'nun sadece oğlu için değil aynı zamanda Sezar ve daha sonra Antonius tarafından siyasi olarak etkilenen yeğeni Quintus ve damadı Dolabella için de endişelendiğini göstermektedir (Cicero, 1919, s. 127, 157, 209, 221, 239, 251, 291, 311, 339, 471, 481, 483).

Cicero'nun öğrettiği şey, ahlaki kararların nasıl alınacağı ve birbiriyle rekabet halindeymiş gibi görünen olası eylem biçimlerinin nasıl analiz edileceğidir. Cicero (1913, s. 63), gençlerden toplama ve çıkarma yaparak doğru bir denge kurabilen ve her bireye ne kadar düşeceğini bulabilen iyi birer yükümlülük hesaplayıcısı çıkarmayı amaçlamaktadır. *Yükümlülükler Üzerine* her koşulda ahlaki eylem için bir taslak olma niyetinde değildir bundan ziyade eser, bir bireyin benimseyebileceği ahlaki muhakeme için bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir (Kries, 2003, s. 376).

Yükümlülükler Üzerine, Roma'nın geleceği için liderlik konusunda genç Marcus Minor ve onun nesli için çok düşünceli ve uyarıcı notlarla doludur. Örneğin Cicero'nun (1913, s. 119),

Her şeyden önce kim ve ne tür bir insan olmak istediğimize ve hayatta hangi mesleği seçeceğimize karar vermeliyiz. Bu dünyadaki en zor sorundur. Çünkü muhakememizin en olgunlaşmamış olduğu ilk gençlik yıllarında, her birimiz hayattaki amacının ciddi bir şekilde hoşlandığı şey olması gerektiğine karar veririz. Ve böylece, kendimiz için en iyisinin ne olduğuna akıllıca karar vermeye uygun hale gelmeden önce, belli türdeki bir yaşam yoluna girmiş oluruz.

Sözleri bunları destekler niteliktedir.

Cicero'nun zekice hamlelerinden biri, oğlunun belirli yeteneklere, belirli becerilere sahip olabileceğini fark etmesidir. Bununla birlikte Cicero'ya göre (2017, s. 1, 9, 36, 71, 162), oğlunun etik ve ahlaki gelişimini teşvik etmek, onun becerilerini geliştirip siyasi başarıya ulaşmasından daha önemlidir. Cicero oğlunu kendisi için en uygun kariyere yönlendirmeyi ummaktadır ama oğlunun karakterini, yani duygusal, entelektüel ve ahlaki niteliklerini inşa etme girişimlerinde daha da kararlıdır. *Yükümlülükler Üzerine*'de, kariyer seçimi yapmanın ne kadar önemli bir süreç olduğu vurgulanmakla birlikte, çok daha büyük bir şey temsil edilmektedir. Gençlere, ileriye giden yol açık ve net bir kanal olmadığında gündelik hayatlarını nasıl yaşamaları gerektiği konusunda yol gösterir. Zira değerler değişmektedir ve birçok genç Romalı bu değişimlere çoğu zaman aşağılayıcı bir şekilde kapılmaktadır.

Tüm çabalarına rağmen Cicero, çağlar boyunca pek çok ebeveyn gibi çocuklarının yaşamları üzerinde sınırlı bir kontrole sahip olduğunu keşfetmiştir. Ancak taş kalpli bir ebeveyn oğlunun yetişmesinde samimi bir çaba gösterme konusunda ihmalkâr davranabilir. *Yükümlülükler Üzerine*, bakış açısı ve üslubu bakımından en az politikacı ya da filozof Cicero kadar baba Cicero'yu da ortaya koymaktadır. Eser, üslubu gereği çoğu zaman konusundan sapsa dahi yine de her zaman odak noktası olan tanrılara saygı, devlete saygı, başkalarına saygı, kendine saygı konularına geri döner.

Cicero (2017, s. 8, 47, 57, 61, 77) Marcus Minor'a içgüdülerin akıl tarafından bastırılmaması, aksine akıl tarafından düzeltilmesi gerektiğini söyler. Eserde, Stoacılığın temel erdemleri olan adalet, bilgelik, cesaret ve ölçülülük, içgüdüleri disipline sokmak için yeniden yorumlanmıştır. Bu içgüdülere pranga vurmamak doğru değildir; doğru olan bunları terbiye etmektir. Cicero içgüdülerin kontrolünü, kişisel çıkarları sınırlayan ve dürüst liderler yetiştirmeye yönelten önemli bir faktör olarak görmüştür. İçgüdüler bir kez erdeme dönüştürüldüğünde toplumun ve devletin hizmetine sunulabilir ve ülkenin daha da büyük ve görkemli olmasına aktif olarak katkıda bulunabilir; eğer dönüşüm olmazsa yol tiranlığa açıktır (Conte, 1994, s. 197).

Yükümlülükler Üzerine'deki etik kavramlar, bireysel ve ulusal düzeyde saldırgan eğilimlere uzun süre sıkı sıkıya değer vermiş bir kültür için incelik ve ılımlılığı, hoşgörü ve alçakgönüllülüğü desteklemektedir. Cicero (1913, s. 51), "Bir insan bu ince erdemlerle, ölçülülük, özdenetim ve hakkında çok şey söylenmiş olan adaletle ne kadar donatılırsa, o kadar çok iltifatı hak eder." diye yazmıştır. Ona göre hiçbir şey zenginliği sevmekten daha fazla alçak ve küçük bir ruha özgü değildir (Cicero, 2017, s. 31). Cicero, liderlik konumunda olanlar için ruh dinginliğinin

önemine vurgu yapmaktadır. Liderlerle ilgili olarak Cicero (1913, s. 93) bize eskilerin şu sözünü hatırlatır: “Ne kadar yüksekte olursak o kadar alçakgönüllülükle yürümeliz.” Ayrıca Cicero (1913, s. 109) alçakgönüllülüğe ölçülü, dosdoğru ve iradeli olmayı ve bunların yanında sade ve makul bir yaşam sürdürmeyi de ekler.

Roma gençliğinin büyümesi ve ilerlemesi Cicero için *Yükümlülükler Üzerine*'de tam ifadesini bulan ancak *Pro Caelio*'da olduğu gibi kariyeri boyunca taşıdığı bir endişedir. Cicero'nun M.Ö. 56 yılında gerçekleşen bu davada yaptığı konuşma en başarılı konuşmalarından biridir (Conte, 1994, s. 183-184). Dostu ve aynı zamanda parlak bir genç olan Marcus Caelius Rufus'u çeşitli suçlamalara karşı savunmuştur. Caelius'u savunurken Cicero (2013, s. 176), etik ve ahlaki standartlar konusundaki eski katılığın varlıklı bir toplumdaki yeni fırsatlara karşı tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini savunmuştur. Cicero'ya (2013, s. 177) göre eğer gençler karşılayamayacakları kadar yüksek normlara tabi tutulurlarsa tüm geleneksel değerlere karşı isyan edeceklerdir. *Pro Caelio*'da Cicero, oldukça ılımlı bir tutumla gençler üzerindeki dizginlerin gevşetilmesini istemiştir.

Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine*'deki mesajı ise bunun tam tersidir. Bazı kısıtlamaların gerekli olduğunu öne sürerek şöyle yazar: “Ama sevgili Cicero, felsefe alanının hiçbir kısmı ahlaki görevlerle ilgilenen kısmından daha zengin veya daha verimli değildir. Çünkü tutarlı ve ahlaki bir yaşam sürmenin kuralları bunlardan türetilir (Cicero, 1913, s. 275).” Dahası, Cicero (2017, s. 54) gençlere yakışan yaşlılara saygı göstermek ve onlardan yönlendirme ve otorite bakımından ihtiyacını duydukları en iyi ve en doğru örneği almak olduğunu, zira gençlik döneminin deneyimsizliğinin yaşlıların bilgeliği ile kontrol altına alınması ve idare edilmesi gerektiğini dile getirir.

Cicero (1991: 58), *Yükümlülükler Üzerine*'yi manevi vasiyeti ve başyapıtı olarak kabul etmiş görünmektedir. Genç bir insanın hayatında özellikle savunmasız olduğu belirli bir dönem olduğu anlayışıyla hareket ederek ahlak felsefesinde en iyi seviyesine *Yükümlülükler Üzerine*'de yükselir. Burada söz konusu olan gencin hayattaki amacına ve daha da önemlisi ne tür bir birey olacağına karar verdiği dönemdir. Cicero (1913, s. 121), çoğu gencin daha deneyimli bir sesin etkisinden bağımsız olarak en iyi seçimleri yapma yeteneğine sahip olmadığını fark etmiştir. Eserde yanlış kullanılan ve harcanan gençlikle ilgili basit uyarılardan daha fazlası yer almaktadır. *Yükümlülükler Üzerine*'de pek çok fikir irdelenmiş ve bazen çatışmış olsa da Cicero'nun gençlerin çaba göstererek ve sağlam bir ahlaki eğitimin yardımıyla gelişip ilerleyebileceğine inandığı görülmektedir. Oğluna verdiği öğüt onun hem endişesini hem de ümidini göstermektedir: “Yapabileceğin en iyi zihinsel çabayı ortaya koy; öğrenmek bir keyiften ziyade bir iş olduğuna göre elinden geldiğince çalış. Başarılı olmak için elinden gelenin en iyisini yap ve gerekli tüm imkânları emrine sunduğumda, üzerinize düşeni yapmadığının söylenmesine izin verme (Cicero, 1991, s. 103).”

Sonuç

Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine*'si, eleştirel olmayan değerlendirmelerden ve kalıtsal görüşlerden vazgeçirebilmek için bireyleri genç yaşta etik ve ahlaki muhakemeye dâhil etmek istemektedir. Sadece bu nedenlerle bile Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine*'si gibi disiplinler arası bir yaklaşımla kalıcı insanî değerleri bir araya getiren metinler, ahlaki öğretme, tartışma ve uygulama yolu olarak değerini korumalıdır.

Cicero'nun ahlak düşüncesi birçok açıdan eleştiriye tabi tutulmuştur. Onun eserini kafa karıştırıcı ve tutarsız bulanların yanı sıra (Nussbaum, 2001), sıradan ahlaki standartları kamu yararı için gerekli gördüğü zaman ihlal eden eylemlerde bulunduğunu, hatta bunu tavsiye ettiğini söyleyenler de bulunmuştur (Tsouni, 2023, s.48-49). Cicero'nun, toplumun tüm üyelerine toplumsal yaşamın dokusunu tehdit eden zalim figürleri öldürme ruhsatı, hatta görevi vermek de dâhil olmak üzere 'koruyucu şiddeti' onayladığı da bir gerçektir (Gildenhard, 2023, s.224). Gerçekten de Cicero (2017, s. 150), görevlerin değiştiği ve 'tam tersinin geçerli olduğu' durumlara değinir ve bir

ahlaki sorumluluğun yerine getirilmesinin faydadan çok zarar getirmesi durumunda, görev bilinciyle yapılan bir eylemin ahlaki olmayacağını savunur. Bu açıdan Cicero, iki katmanlı bir ahlak anlayışını savunmuştur (Remer, 2017, s. 64). Aslında Cicero, siyasi aktörlerin zaman zaman sıradan ahlaka aykırı davranmaya ahlaki olarak zorunlu oldukları önermesini savunan çağdaş siyasi teorisyenler, filozoflar ve sosyal düşünürlerden oluşan listenin antik dönem temsilcilerinden biridir (bkz. Weber, 2014, s. 121-23; Nagel, 1978, s. 75-90; Williams 1981, s. 60).

Bununla birlikte, Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine*'si Avrupa okullarında kendine yer bulmuştur ve hala yararlı bir kaynak olma potansiyeline sahiptir. Cicero, katı etik ve ahlaki kurallara bağlı olmaktan çok, bireysel çıkar ve toplumun yararı için önemli konular üzerinde akıl yürütebilecek şekilde eğitimin faydasına açık bir genç nesil yetiştirmek istemektedir. *Yükümlülükler Üzerine*, daha sonraki beşeri bilimler temelli eğitim sistemlerinin savunduğu ve amacın çok yönlü genç insanlar yetiştirmek olması gerektiği fikrinin erken bir müjdecisi olarak yorumlanabilir. İlk yükümlülüğümüzün tanrılara, ikincisinin vatanımıza, üçüncüsünün ebeveynlerimize ve böylece azalan bir ölçekte diğerlerine giden görev skalası, teoloji, politika ve toplumsal düzenin ilkel bir biçimde de olsa tanınması anlamına geldiği için çok yönlü bir eğitimin bir gereklilik olduğu fikrinin belki de ilk ifadesidir. Cicero son büyük eserinde, Roma'daki gençler arasında ahlaki muhakeme ve davranışları geliştirmenin bir yolu olarak geçmişin bilgeliğini aydınlatmak ve onun üzerine bir ahlak inşa etmek için yola çıkmıştır. Oğluna yazdığı uzun mektubun amacını doğrudan açıklayan Cicero (1913, s. 223) genç bir adamın ahlaki yükümlülüklerini ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Aynı kararlılıkla, Cicero genç Marcus'un sadece ahlaki iyiliğin ve uygunluğun arzulanmayı hak ettiği inancını kabul etmesini istemiştir (Cicero, 2017, s. 31).

Yükümlülükler Üzerine'de Cicero sadece bilgi ve teori değil aynı zamanda bilgelige dönüşen istisnai bir belagat sunmaktadır. Bugün eğitimlerinin hassas bir döneminde Cicero'nun *Yükümlülükler Üzerine*'sini okumaya teşvik edilen gençler, Roma antik çağının etkili hatiplerinden birinin ilkeli bir yaşam sürmeye çalışmanın değerini öğrenebilirler. Özellikle üniversite çağındaki gençler, yakında vermek zorunda kalacakları kararların meslek ve kariyerle olduğu kadar nasıl bir birey olacaklarıyla da ilgili olduğunu anlamaya başlayabilirler. Cicero'nun amacındaki ciddiyeti, kestirme yolların olduğu bu günlerde, gençlerin materyalizmden önce yüce bir idealizmi benimsemelerine yardımcı olabilir.

Genç Marcus'a yönelik umutları ve öğütleriyle başlayıp yine bu şekilde biren bir anlarda Cicero'nun oğlunun anlamasını her şeyden çok istediği şey; kim olduğuna, ne tür bir insan olmak istediğine ve hayatta hangi amacı takip edeceğine karar vermesidir. Bu alıntıya büyük önem verilmelidir çünkü burada Cicero öğrenmenin amacının itibarlı bir meslekte yeterliliğin yanı sıra karakter geliştirmek olduğunu öne sürmektedir. Bu meseleye daha yakından odaklanmak, Cicero'nun meslekten bahsetmeden önce karakterden bahsettiğini fark etmeyi gerektirmektedir.

Cicero, "yalnız kendimiz için doğmadık" şeklindeki inanç beyanıyla, insanlığın herkesin yararına birlikte çalışmasını talep etmiştir. Bu mesaj bugün daha da yüksek sesle ve daha net yankılanmaktadır. Dünya liderlerinin bencil ulusal çıkarlarını düşünmeleri ve vatandaşların kentlerimizdeki kamu düzeninin sadece polisin ve profesyonel kolluk kuvvetlerinin sorumluluğu olmadığını anlamaları gerekmektedir. Cicero, bizleri ortak iyiliğe, yani ülkemizin, ailemizin ve dostlarımızın bir parçamıza ihtiyacı olduğu gerçeğine davet etmektedir. Bu bakımdan modern dünya, Cicero'nun bu çağrısına kulak tıkamamalıdır.

EXTENDED ABSTRACT

ANALYSIS / RESEARCH

Moral Education of Young People in Cicero's Work "On Duties"

Turgay Ovalı*

Introduction

Cicero has been widely interpreted by various cultures and disciplines throughout history. But these studies miss another perspective of Cicero's legacy: his interest in the ethical and moral improvement of youth. He expounded his ideas on this subject in his last major work, *On Duties*. The work was written for his son Marcus Minor while he was studying philosophy in Greece. In this book, Cicero describes a young man's moral obligations. He emphasizes that he prefers character development to career choice and competence in a particular field, and that moral competence is the only valuable thing worth pursuing in life. Cicero is a thinker who deserves to be studied because many of the problems of the late Roman Republic are still present today. These problems concern political corruption, immigration policy, the tax system, the distribution of land and wealth, the threat of terrorism and the young people's education. His views on the ethical and moral education of young people are at the center of Cicero's last major work, *On Duties*. The existing literature on Cicero's views on education appears sparse. The subject was dealt with in numerous works and summarized in numerous collections and encyclopedic studies. However, these are not comprehensive studies which present Cicero's role in the history of education.

The aim of this study is to outline Cicero's influence on moral education, as it is particularly evident in *On Duties*. Overall, the study is divided into the historical context of the time in which Cicero wrote his work, Cicero's main political concerns, the moral philosophy he dealt with in his work, the philosophical schools in the work in terms of the sources from which Cicero drew inspiration, and his advice to youth to better evaluate the moral obligations presented in the work.

Discussion

Cicero's concern about the moral education of young people is set in a historical context. One of Cicero's main concerns was the negative influence of various malevolent figures on the young people of Rome, particularly the corrupt rulers of the time, Sulla, Chrysogonus, Verres and the putschist Catiline. Like any

* Dr. Res. Asst. İstanbul Medeniyet University, İstanbul, Türkiye. turgay.ovali@medeniyet.edu.tr, 0000-0001-9782-4548

leading Roman, Cicero understood that there was a great tendency among young people to follow one of these negative figures. One of the aims of *On Duties* was to discourage young Romans from surrounding themselves with adults who might corrupt them. However, the political event that forms the backdrop of *On Duties* is the assassination of Julius Caesar. *On Duties* provides a framework for order after this moment of anarchy. The main political concern of the work is the removal of the dictatorship of Caesar and the desire of his successors to use the youth to maintain the dictatorship. Therefore, the work is a manual of civic virtue or a theoretical study of the duties that a citizen must fulfill towards the state.

According to Cicero, the society in which people lived together was not artificially constructed, but was a natural entity. Therefore, for Cicero, it is not necessary for one to be naturally dependent on others, but for each person to be sensible of the dependence of other citizens on him and to behave in accordance with this relationship.

Cicero, who synthesized of Stoic and Aristotelian ideas, advocated self-control, loyalty to family and charitable behavior towards others. He did not want to make heavenly or extraordinary efforts in any field. The work demonstrates the importance of being with wise people as much as possible, and conveys the serious importance of intergenerational advice to young people.

Conclusion

On Duties can be interpreted as an early harbinger of the idea that later humanities-oriented education systems should aim to train well-educated young people. Texts that combine an interdisciplinary approach with enduring human values, such as Cicero's *On Duties*, should retain their value as a means of teaching, discussing and practicing morality.

In *On Duties*, Cicero offers not only knowledge and theory, but also exceptional eloquence expressed in wisdom. Young people today, who should read Cicero's *On Duties* at a sensitive time in their education, can learn from the most dazzling orator of Roman antiquity the importance of living a principled life. Young people, especially those of university age, can begin to understand that the choices they will soon have to make have as much to do with their profession and career as with the kind of person they will become. Cicero's earnestness can help young people choose a lofty idealism over materialism in these days of haste and shortcuts. With his profession of faith that "we are not born for ourselves alone", Cicero called on humanity to work together for the good of all. This message resonates even louder and clearer today.

Kaynakça/References

- Boissier, G. (1897). *Cicero and His Friends: A Study of Roman Society in the Time of Caesar*. Cornell University Press.
- Cicero, M. T. (1913). *On Duties* (W. Miller, Çev.). Harvard University Press.
- Cicero, M. T. (1919). *Letters to Atticus with an English Translation by E. O. Windstedt, Vol I*. William Heinemann Ltd & G. P. Putnam's Sons.
- Cicero, M. T. (1957). *Philippics with an English Translation by Walter C. A. Ker*. William Heinemann Ltd.
- Cicero, M. T. (1991). *On Duties* (M. T. Griffin ve E. M. Atkins, Eds.). Cambridge University Press.
- Cicero, M. T. (2013). *Pro Marco Caelio* (A R. Dyck, Ed.). Cambridge University Press.
- Cicero, M. T. (2016). *On Duties* (B. P. Newton, Trans.). Cornell University Press.
- Cicero, M. T. (2017). *Yükümlülükler Üzerine IV. Baskı* (C. C. Çevik, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Conte, G. B. (1994). *Latin Literature: A History* (J. B. Solodow, Trans.). The Johns Hopkins University Press.
- Cowell, F. R. (1948). *Cicero and the Roman Republic*. Chanticleer Press.
- Dyck, A. R. (1996). *A commentary on Cicero, De Officiis*. University of Michigan Press.
- Everitt, A. (2021). *Cicero: Roma'nın En Büyük Politikacısının Hayatı ve Dönemi* (Y. E. Ceren, Çev.). Kronik Kitap.
- Gildenhard, I. (2023). Cicero's Extremist Ethics. R. Woolf (Ed.), *Cicero's De Officiis: A Critical Guide* (s. 224-242) içinde. Cambridge University Press.
- Griffin, M. T. (1991). Introduction. M. T. Griffin ve E. M. Atkins (Ed.), *Cicero: On Duties* (s. ix-xxix) içinde. Cambridge University Press.
- Gwynn, A. (1926). *Roman Education from Cicero to Quintilian*. Clarendon Press.
- Haskell, H. J. (1942). *This was Cicero: Modern politics in a Roman toga*. A. A. Knopf.
- Higginbotham, J. (1967). *Cicero on moral obligation*. University of California Press.
- Ioppolo, A. M. (2016). Sententia explosa: criticism of Stoic ethics in De Finibus 4. J. Annas ve G. Betegh (Ed.), *Cicero's De Finibus: Philosophical approaches* (s. 167-197) içinde. Cambridge University Press.
- Kaplan, A. (1968). *Catiline; the Man and his role in the Roman Revolution*. Exposition Press.
- Kay-Bujak, P. (2023). *The Life of Cicero: Lessons for Today from the Greatest Orator of the Roman Republic*. Pen & Sword History.
- Kenty, J. (2016). Congenital virtue: Mos Maiorum in Cicero's orations. *The Classical Journal*, 111(4), 429-462.
- Kries, D. (2003). On the Intention of Cicero's "De Officiis". *The Review of Politics*, 65(4), 375-393.
- La Bua, G. (2019). *Cicero and Roman education: The Reception of the speeches and ancient scholarship*. Cambridge University Press.
- Lockwood, T. C. (2020). Documenting Hellenistic Philosophy: Cicero as a Source and Philosopher. K. Arenson (Ed.), *The Routledge Handbook of Hellenistic Philosophy* (s. 49-60) içinde. Routledge.
- MacKendrick, P. L. (1989). *The philosophical books of Cicero*. St. Martins Press.
- Mitchell, T. N. (1979). *Cicero: The Ascending Years*. Yale University Press.
- Mitchell, T. N. (1984). Cicero on the moral crisis of the late Republic. *Hermathena*, 136, 21-41.
- Nagel, T. (1978). Ruthlessness in Public Life. S. Hampshire (Ed.), *Public and Private Morality* (s. 75-91) içinde. Cambridge University Press.
- Nicgorski, W. (2021). Classical Republicanism. J. W. Atkins ve T. Benatouil (Ed.), *The Cambridge Companion to Cicero's philosophy* (s. 215-230) içinde. Cambridge University Press.
- Nussbaum, M. C. (2001). Duties of Justice, Duties of Material Aid: Cicero's Problematic Legacy. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 54(3), 38-52.
- Platon (2010). *Devlet, XX. Baskı* (S. Eyüboğlu ve M. Ali Cimcoz, Çev.). Türkiye İş Bankası Yayınları. I. Baskı 1999.
- Rawson, E. (1975). *Cicero: A Portrait*. Allen Lane.
- Remer, G. A. (2017). Ethics and the Orator: *The Ciceronian Tradition of Political Morality*. The University of Chicago Press.
- Reydams-Schils, G. (2021). Nature and Social Ethics. J. W. Atkins ve T. Benatouil (Ed.), *The Cambridge Companion to Cicero's Philosophy* (ss. 184-199) içinde. Cambridge University Press.
- Sallust. (2010). *Catiline's conspiracy, the Jugurthine War, histories* (W. W. Batstone, Çev.). Oxford University Press.
- Saphiro, S. O. (2005). *O Tempora! O Mores! Cicero's Catilinarian Orations: A student edition with historical essays*. University of Oklahoma Press.
- Shaull, D. (1931). Cicero and Modern Problems. *The Classical Journal*, 26(4), 266-272.

- Syme, R. (2002). *The Roman Revolution*. Oxford University Press.
- Trollope, A. (2019). *The Life of Cicero, Volume One*. Good Press.
- Tsouni, G. (2023). Conflict of Duties in Cicero's De Officiis. R. Woolf (Ed.), *Cicero's De Officiis: A Critical Guide* (s. 42-60) içinde. Cambridge University Press.
- Ullman, B. L. (1935). Cicero and Modern Politics. *The Classical Journal*, 30(7), 385-402.
- van der Blom, H. (2010). *Cicero's Role Models: The political strategy of a newcomer*. Oxford University Press.
- Weber, M. (2014). Politics as a Vocation. H. H. Gerth ve C. Wright Mills (Ed.), *From Max Weber: Essays in Sociology*, (s. 77-128) içinde. Routledge.
- Williams, B. (1981). *Moral Luck*. Cambridge University Press.
- Woolf, R. (2021). Ethical theory and the good life. J. W. Atkins ve T. Benatouil (Ed.), *The Cambridge Companion to Cicero's Philosophy* (s. 166-183) içinde. Cambridge University Press.
- Zetzel, J. E. G. (2013). A contract on America: Law and legality in Cicero's "Pro Roscio Amerino". *The American Journal of Philology*, 134(3), 425-444.